

duğu belirtilmektedir. Yapılan hücumlardan bir sonuç alınamayınca iki taraf arasında 9 Ekim 1621'de bir antlaşma imzalanarak, Dinyestr nehri sınır sayıldı. Hotin Boğdan voyvodalarının idaresi altına verildi, fakat burada yeterli ölçüde bir muhafaza kuvveti ve silâh bırakılmamıştı.

1657'de Erdel Voyvodası II. György Rakoczy'nin isyanı ve Lehistan'ı istilâya kalkışması üzerine Osmanlılar duruma müdahale ettiler. Melek Ahmed Paşa idaresindeki Osmanlı kuvvetleri Hotin'e giderek bölgede faaliyette bulundular. Bu harekât sırasında Melek Ahmed Paşa'nın yanında bulunan Evliya Çelebi Hotin'i taştan bina edilmiş küçük bir kale olarak tarif edip hendeğinin büyüklüğünden söz eder; kalede iki kapının bulunduğunu, içinde seksen kadar tahta örtülü kulesi, altmış-yetmiş kadar evi, elli kadar dükkânı olduğunu yazar.

1672'de Kamanıçe'nin Osmanlılar tarafından fethi Kuzey Moldova'yı yeniden savaş alanı haline getirdi. Osmanlı fetihlerinin ağırlık merkezinin bu yöne kayması üzerine Hotin bir harekât üssü oldu. Buranın karşısında Turla üstünde bir köprü kuruldu (Izvança / Zwaniec). 1673'te Leh kuvvetleri Hotin'e girdilerse de Sarı Hüseyin Paşa idaresindeki Osmanlı ordusu burayı kuşatarak kaleyi aldı. Ancak 11 Kasım'da Osmanlı ordusu, Leh hatmanı Jan Sobieski'nin kumandasındaki kuvvetler karşısında Hotin önlerinde yenilgiye uğradı. Böylece kale Lehler'in eline geçti. Burada kazanılan başarı Sobieski'nin yeni Lehistan kralı seçilmesini sağladı. 1676'da imzalanan Zorawna Antlaşması'ndan sonra bölgedeki Osmanlı hâkimiyeti yeniden sağlam bir şekilde kuruldu. Bu arada bazı kaynaklarda Köprülüzâde Fâzıl Ahmed Paşa'nın, aralarında Hotin'in de bulunduğu bazı kaleleri bir karşı saldırıda ele geçirilip kuvvetli bir tutunma noktası haline getirildiği gerekçesiyle yıktırdığı belirtilir. Fakat bunun tamamıyla gerçekleştirilmediği anlaşılmaktadır. Bunu takip eden savaşlar sırasında birkaç defa el değiştiren Hotin, 1699'da Karlofça Antlaşması sonucunda Kamanıçe'nin terkedilmesiyle Doğu Avrupa'da Osmanlılar'ın en önemli dayanak noktası olma özelliğini kazandı. 1711'den sonra Boğdan'dan alınıp doğrudan Osmanlı idaresine sokuldu ve önce bir nahiyeye, sonra da sancak statüsü verildi. Lipka Tatarları Hotin civarına yerleştirilerek mülkleri kendilerine bırakıldı. 1713'te geçici Rus işgalinin ardından İstanbul'dan

gönderilen Osmanlı ve Fransız teknik heyetinin nezâretinde yeniden tamir edilerek genişletildi. Bu yeni kale, iç kale adı verilen eski Ortaçağ kalesini çevirecek şekilde Batı tarzı yanında Osmanlı izleri taşıyan bir üslûpta yapılmıştı. Kalenin dört kapısı bulunuyordu. Bunlar İstanbul (Yaş), Timişvar, Bender (aynı zamanda Ukrayna) kapıları adını taşıyor, dördüncüsüne ise Dinyestr'e baktığı için Su Kapısı deniyordu. Kale içinde iki hamam, iki büyük cami ve bir bedesten inşa edilmişti.

Bu tahkimatına rağmen kale 1739'da Mareşal Münnich idaresindeki Rus ordusunun eline geçti. Burada el konan Kolçak Paşa'nın zengin eyalet arşivi bugün Moskova'da Dışişleri Bakanlığı Arşivi'nde bulunmaktadır. Belgrad Antlaşması'ndan (1739) sonra Hotin Osmanlılar'a geri verildi. 1769'da Osmanlı-Rus savaşları sırasında Prens Golitsyn (Galitsin) tarafından zaptedildi. Ruslar önce geri püskürtülmüşse de Sadrazam Moldovanî (Moldovancı) Ali Paşa'nın Kamanıçe ile Hotin arasında meydana gelen savaşta yenilmesi üzerine Osmanlı kuvvetleri geri çekilince Hotin'deki muhafızlar da kaleyi terketmişler ve böylece kale Ruslar'ın eline geçmişti. 1774'teki Küçük Kaynarca Antlaşması ile Hotin yeniden Osmanlılar'a bırakıldı. Fakat 1775'te Bukovina denilen Kuzey Moldova'nın batı kesimi Avusturyalılar'ca işgal edildi. 1788-1791 savaşı sırasında Avusturya ve Rusya ortak kuvvetleri tarafından kuşatıldı ve 1788 Eylülünde bu kuvvetlerce alındı. Yaş Antlaşması ile (1792) Osmanlılar'a geri verilen Hotin son olarak 1806'da Ruslar'ın işgaline uğradı. 1812'deki Bükreş Antlaşması ile de Dinyestr ve Boh (Besarabya) arasında kalan araziyle birlikte Rusya'ya bırakıldı.

1918'de Hotin ile Besarabya Romanya'ya verildi. Ribbentrop-Molotov Antlaşması sonucunda 1940'ta Sovyetler tarafından ele geçirildi. 1941'de yeniden Romanya'ya iade edildiysede 1944'te (resmen 1947) Sovyet Ukraynası'na katıldı. Hotin kasabası kalenin gölgesinde kaldığı için hiçbir zaman önemli bir merkez haline gelmedi. Burada Ukraynalılar, Romenler yanında küçük bir yahudi ve Ermeni topluluğu da yaşamıştı.

Bugün Hotin 12.000 (1995) dolayında nüfusuyla bir kasaba durumundadır. II. Osman'ın Hotin seferiyle ilgili olarak Hâlisî tarafından yazılan eser, *II. Osman Adına Yazılmış Zafername* adıyla tıpkıbasım olarak Y. Yücel tarafından neşredilmiştir (Ankara 1983).

BİBLİYOGRAFYA :

BA, TD, nr. 888, 899, 927; Topçular Kâtibi Abdülkadir Efendi, *Târih* (haz. Ziya Yılmaz, doktora tezi, 1990), İÜ Ed.Fak. Genel Kitaplık, nr. TE 80, s. 588 vd.; Kâtib Çelebi, *Fezleke*, I, 409; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, V, 123-124; Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *Zübde-i Vekâyiât* (haz. Abdülkadir Özcan), Ankara 1995, s. 41-42, 50; K. Clausewitz, *Strategische Beleuchtung mehrerer Feldzüge von Sobieski, Münich, Friedrich dem Grossen und dem Herzog Karl Wilhelm Ferdinand von Braunschweig und andere historische Materialien zur Strategie. Hinterlassene Werke des Generals Karl von Clausewitz über Krieg und Kriegführung*, Berlin 1837, X, tür.yer.; J. Tretiak, *Historia wojny chocimskiej 1621*, Kraków 1921; J. Pawlowski, *Buńczuk i koncerz. Z dzieł wojen polsko-tureckich*, Warszawa 1978, tür.yer.; L. Podhorodecki - N. Raszba, *Wojna Chocimska 1621 roku*, Warszawa 1979; *Pamiętniki gra-dostroitel'stva i arhitektury Ukrainskoj SSR*, Kiev 1986, IV, 368-369; L. Podhorodecki, *Chocim 1621*, Warszawa 1988; S. Dimitrov, "Tureckije dokumenty o sostojanii xotinskoj okrugı (nahiye) v I pol. XVIII v.", *Vostočnyje istočniki po istorii narodov jugo-vostočnoj i central'noj Evropy*, Moskva 1969, II, 140-160; A. Decei, "Hotin", *IA*, V/1, s. 567-570; C. Heywood, "Khotin", *EJ²* (Ing.), V, 39-40.

DARIUSZ KOŁODZIEJCZYK

HOURLANI, Albert Habib (1915-1993)

Modern dönem
Arap tarihi alanındaki
çalışmalarıyla tanınan
Arap asıllı İngiliz tarihçisi.

Lübnanlı hristiyan bir ailenin çocuğu olarak İngiltere'nin Manchester şehrinde doğdu. İlk öğrenimini burada babasının yabancı ailelerin çocukları için açtığı ilkokulda, orta öğrenimini Kuzey Londra'daki Mill Hill'de ve yüksek öğrenimini de Oxford Üniversitesi'ne bağlı Magdalen College'da politika, felsefe ve ekonomi okuyarak, özellikle de Kant ve Hegel felsefesiyle ilgilenerek tamamladı (1936). Lübnan'a karşı derin vatan sevelik duyguları besleyen Hourani, aldığı Batı eğitimi sonucu üniversiteyi bitirdiği yıl bir nevi kimlik krizi yaşadı; arkasından da babasının geldiği yer olan Lübnan'ın Merciyün kasabasına gitti. Ertesi yıl Beyrut'taki Amerikan Üniversitesi'nde uluslararası ilişkiler ve İngiltere tarihi dersleri vermeye başladı. Burada iken Harvard'da felsefe dalında ihtisas yapıp dönen Lübnan milliyetçisi Charles Malik ile arkadaşlık kurdu; onunla haftada bir felsefi metinler okudu ve kendisinden çok etkilendi. Amerikan Üniversitesi'nde iki buçuk yıl süren hocalık döneminde Hou-

Albert
Habib
Hourani

rani'nin Araplık şuuru daha da geliştirdi ve bir yandan edebî Arapça çalışmaya, bir yandan da Kustantin Zurayk'ın Ortaçağ İslâm tarihi derslerine devam etmeye başladı. Öğrenciler arasında milliyetçilik duygularını körükleyen 1936-1939 Filistin ayaklanması onun da İngilizler'in Ortadoğu'daki emperyalist politikaları hakkında derin bir hayal kırıklığına uğramasına ve sonuçta Lübnan - Arap kimliğini tamamen kabullenmesine yol açtı. Ancak dinî yönden henüz huzura kavuşmamıştı. Nihayet 1950'li yıllara kadar süren arayışın sonunda Grek Ortodoksluğu'ndan Presbiteryenliğe geçen ailesinin mezhebinin terkederek Katolikliği benimsemişti.

II. Dünya Savaşı sırasında İngiltere'ye dönen Hourani Kraliyet Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün Ortadoğu bölümünde görev aldı. Burada meşhur tarihçi Arnold Toynbee ve zamanın önde gelen şarkiyatçısı H. A. R. Gibb ile mesai arkadaşlığı yaptı ve entelektüel ilgilerinin ve kariyerinin şekillenmesinde onların etkisinde kaldı; tarih ve şarkiyat öğrenimi görmediği halde geleceği için bu yolu seçti. 1942'de Kahire'ye tayin edildi ve savaş boyunca orada Britanya Devlet Bakanlığı görevlisi olarak çalıştı. Buradaki asıl işi genç milliyetçilerle bağlantı kurmaktı; böylece Arap milliyetçiliği ve Arap politikaları hakkında birinci elden bilgi sahibi oldu. Savaştan sonra resmî görevinden ayrılan Hourani, iki yıl boyunca Mûsâ el-Alemî tarafından Filistin davasını savunmak için kurulan Arap Bürosu'nda çalıştı. 1946'da Filistin'e gönderilen İngiliz - Amerikan Soruşturma Komitesi'ne (Anglo-American Committee of Inquiry) sunulan dört ciltlik raporu hazırlayanlar arasında yer aldı; ayrıca Arap tarafının sözlü savunmasını da yaptı. Ancak sonuçta Filistin konusundaki gelişmeler karşısında büyük bir hayal kırıklığı yaşayarak 1948 başında buradan ayrıldı.

Hourani, Arap Bürosu'ndan ayrılması'nın ardından mezunu olduğu Magdalen College'in araştırmacı kadrosuna tayin edilerek Oxford Üniversitesi'ndeki yeni işine başladı. Klasik şarkiyatçıların Doğu dilleri ve ilk dönem İslâm tarihi çalışmalarının aksine II. Dünya Savaşı'ndan sonra beliren bölge tarihi çalışmaları eğilimine uyan Hourani modern Ortadoğu araştırmalarını başlatanların ilklerinden di ve 1951'de Oxford Üniversitesi'ne Ortadoğu tarihçisi olarak tayin edildiğinde Londra Üniversitesi'nde bulunan Bernard Lewis'den sonra bu göreve getirilen ikinci kişi olmuştu. Hourani, bu alanda devamlılığı sağlayacak araştırmacıların yetişmesine de önemli katkılar sağladı. 1958'de Oxford Üniversitesi'ne bağlı St. Antony's College'da Ortadoğu Merkezi'nin kurulmasına ön ayak oldu ve başkanlığına getirildi; bu görevi 1971 yılına kadar devam etti. 1973'te Britanya Ortadoğu Araştırmaları Cemiyeti'nin kuruluşuna katkıda bulundu ve ilk başkanı seçildi. 1979'da Oxford Üniversitesi'nden emekliye ayrıldıktan sonra zaman zaman Amerika Birleşik Devletleri'nin Chicago ve Harvard üniversitelerinde dersler verdi. 1980 yılında Harvard Üniversitesi'nde iken geçirdiği bir kalp krizi sebebiyle önerilen dâimî kadroyu kabul etmedi. Emeklilik yıllarını son kitabı olan *A History of the Arab Peoples*'i yazarak geçirdi. 1992'de Chicago Üniversitesi'nin 100. kuruluş yıldönümü münasebetiyle kendisine üniversite senatosu tarafından Ortadoğu araştırmalarına yaptığı katkılardan dolayı fahri doktora unvanı verildi ve kurucusu olduğu Oxford Üniversitesi'nin Ortadoğu Merkezi tarafından şerefine bir kitap yayımlandı (*Problems of the Modern Middle East in Historical Perspective. Essays in Honour of Albert Hourani* [ed. J. P. Spagnolo], Reading 1992). Hourani 17 Ocak 1993'te Oxford'da öldü. Daha sonra şahsî kütüphanesi Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi tarafından satın alındı (1997).

Eserleri. II. Dünya Savaşı yıllarında kazandığı tecrübeler sonunda Hourani Araplar'ın yanlış ittifak içinde olduklarını, Batılı müttefikleri tarafından yanlış anlaşıldıklarını ve küçük görüldüklerini düşünmekteydi. Bu düşünceyi ömrünün sonuna kadar muhafaza etti ve 1944 yılında başladığı yayım hayatı boyunca eserlerinin büyük bir bölümünü bu anlayıştan hareketle kaleme alarak daima Batı dünyasına Araplar'ı anlatmayı ve onları savunmayı kendine görev edindi. İlk önemli

eserleri olan *Syria and Lebanon* (Oxford 1946) ve *Great Britain and the Arab World*'de (London 1946) Fransa ile İngiltere'nin Ortadoğu politikalarını eleştirdi. 1950'li yılların ikinci yarısında artık soğumaya başladığı siyasi tarih çalışmalarından düşünce tarihine geçti ve bu alanda klasikleşen *Arabic Thought in the Liberal Age 1798-1939* adlı eserini yazdı (London 1962). Türkçe dahil (*Çağdaş Arap Düşüncesi*, İstanbul 1994) birçok dile çevrilen eser, Ortadoğu tarihi üzerine çalışan hemen herkesin müracaat kaynakları arasındadır. Bu kitabın yayımlandığı yıl Chicago Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesi olarak bulundu ve bu sırada sosyal tarih çalışmalarına ilgi duymaya başladı. Bu alanda "Ottoman Reform and the Politics of Notables" (*Beginnings of Modernization in the Middle East* [ed. W. R. Polk - R. L. Chambers], Chicago 1968, s. 41-68) ve "Shaikh Khalid and the Naqshbandi Order" (*Islamic Philosophy and the Classical Tradition* [ed. S. M. Stern v.dğr.], Oxford 1972, s. 89-103) adlarıyla iki makale yazdı. Modern Ortadoğu'nun anlaşılmasına önemli katkılar sağlayan bu iki makalenin ardından Araplar'ın Batı'yla ilişkileri konusuna yöneldi ve daha önce çıkmış yazılarının bir kısmını gözden geçirerek *Europe and the Middle East* (London-Berkeley 1980), *The Emergence of the Modern Middle East* (London-Berkeley 1981) ve *Islam in European Thought* (Cambridge 1991; T. trc., *Batı Düşüncesinde İslam*, İstanbul 1994) adlı kitaplarına dahil etti. Hourani'nin ikinci önemli çalışması, son kitabı olma özelliğini de taşıyan *A History of the Arab Peoples*'dir (London-Cambridge 1991). Uzun süredir Arap tarihi üzerine kapsamlı bir çalışma yayımlanmamıştı ve Hourani *Cambridge History of Islam*'da verilen Arap tarihini de yetersiz buluyordu (*IJMES*, sy. XXIII/2 [1991], s. 126-127). Ayrıca son zamanlarda yapılan çalışmalar modern dönem üzerine yoğunlaşmakta ve klasik dönem İslâm tarihi ve Arap-İslâm medeniyeti ihmal edilmekteydi. Bu hususları göz önünde tutan Hourani, müslüman Arap tarihini İslâm'ın doğuş yıllarından günümüze kadar ele aldığı bu eserini yazdı. Yeni bir araştırma ürünü olmayan kitap, yazıldığı döneme kadar yapılan araştırmaların sonuçlarının Hourani'nin süzgecinden geçmiş ve onun yorumlarıyla bilgi birikiminin eklenmiş hali olması bakımından değerlidir. *Arap Halkları Tarihi* (İstanbul

1997) adıyla Türkçe'ye de aktarılan eser şimdiye kadar İngilizce dışında on beş dilde yayımlandı ve Amerika'da piyasaya çıktığında iki hafta süreyle en çok satan kitap unvanını taşıdı. Hourani eserinde Osmanlı dönemi Arap tarihi için önemli bir yer ayırmıştır; bunun sebebi diğer meslektaşlarına kıyasla bugünkü Arap dünyasının oluşumunda Osmanlı yönetiminin payını daha yüksek görmesidir. Ona göre Osmanlı yönetimi ve kültürü sadece modern tarih perspektifinden değil İslâm toplumunun devamı ve ulaştığı sonuçlar bakımından da değerlendirilmelidir (*Paths to the Middle East*, s. 50). Ortadoğu tarihini bir bütün kabul eden Hourani için Osmanlı dönemi geçmişle bugün arasındaki başlıca bağdır. Onun genelde Osmanlı lehine ortaya koyduğu tavrın altında yatan gerçek ise Lübnan'ın Osmanlı yönetimi döneminde sahip olduğu nisbî hürriyet ve gelişmişlik derecesidir. Hourani 150'nin üzerinde kitap, makale, ansiklopedi maddesi ve 100'e yakın kitap tenkidî kaleme almıştır (Wilson, s. 287-306).

BİBLİYOGRAFYA :

Albert Hourani, "How Should We Write the History of the Middle East?", *IJMES*, XXIII/2 (1991), s. 125-136; *Islamic Studies: A Tradition and its Problems* (ed. M. M. Kerr), California 1980, s. 1-27; M. Wilson, "A Bibliography of Albert Hourani's Published Works", *Problems of the Modern Middle East in Historical Perspective: Essays in Honour of Albert Hourani* (ed. J. P. Spagnolo), Reading 1992, s. 287-306; *Paths to the Middle East: Ten Scholars Look Back* (ed. T. Naff), New York 1993, s. 27-57; Abdulaziz A. al-Sudairi, *The Making of Modern Arab Societies: an Intellectual Biography of Albert Hourani* (doktora tezi, 1993, The John Hopkins University), tür.yer.; *Approaches to the History of the Middle East* (ed. N. E. Gallagher), Reading 1994, s. 19-43; D. Hopwood, "Albert Hourani", *Le monde Arabe dans la recherche scientifique*, sy. 1, Paris 1993, s. 11-13; "Entretien avec Albert Hourani", a.e., sy. 1 (1993), s. 14-26; A. Raymond, "Albert Hourani (1915-1993)", *Revue du monde musulman et de la Méditerranée*, sy. 68-69, Aix en-Provence 1993, s. 275-278; L. Fawaz, "In Memoriam: Albert Hourani (1915-1993)", *IJMES*, XXV (1993), s. I-IV; Rashid Khalidi, "Albert Hourani, 1915-1993", *MESA Bulletin*, sy. 27 (1993), s. 1-3; P. Sluglett - Marion Farouk Sluglett, "Albert Habib Hourani 1915-1993", *BSMES*, XX/1 (1993), s. 139-141; P. J. Vatikiotis, "Albert Hourani: In Memoriam", *MES*, XXIX/2 (1993), s. 370-371; R. Owen, "In Memoriam: Albert Hourani (1915-1993)", *Harvard Middle Eastern and Islamic Review*, I/1, Cambridge 1994, s. II-VI; Philip S. Khoury, "Albert Hourani at Harvard", a.e., I/1 (1994), s. VII-X; M. E. Yapp, "Two Great British Historians of the Middle East", *BSOAS*, LVIII/1 (1995), s. 40-49.

BUTRUS ABU-MANNEH

HOURANI, George Fadlo (1913-1984)

İslâm düşüncesi
ve medeniyeti alanındaki
çalışmalarıyla tanınan
Arap asıllı şarkiyatçı.

13 Haziran 1913'te İngiltere'de Manchester'in banliyösü Didsbury'de doğdu. Lübnan'dan İngiltere'ye göç etmiş bir hristiyan Arap ailesine mensuptur. İlk ve orta öğrenimini Didsbury'de yaptı ve Grekçe, Latince, Fransızca öğrendi. Daha sonra girdiği Londra yakınlarındaki Mill Hill School'da klasik Batı edebiyatı, arkasından da 1932-1936 yılları arasında Oxford Üniversitesi'nde Grek ve Roma tarihi, klasik Batı edebiyatı ve modern felsefe okudu. Tahsili sırasında 1933'te Almanya'ya, 1934'te Lübnan'a gitti; Lübnan'da kaldığı süre içinde Filistin ve Mısır'a da kısa gezilerde bulundu. Böylece Ortadoğu'yu tanıdıkça bölgenin kültür ve medeniyetine ilgisini arttı. 1937 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ne giderek Princeton Üniversitesi Doğu Araştırmaları Bölümü'nde, kendisi gibi Lübnan asıllı bir hristiyan Arap olan Philip K. Hitti yönetiminde doktora yapmaya başladı. "Dokuz ve Onuncu Yüzyıllarda Hint Okyanusu'nda Arap Denizcililiği" konulu tezini 1939'da bitirdi ve aynı yıl Kudüs'e giderek İngiliz mandası altındaki Filistin halkı için en yüksek seviyeli eğitim kurumunu teşkil eden Government Arab College'da klasik edebiyat, mantık ve felsefe tarihi hocası oldu. Bu okulda İhsan Abbas, İrfan Şehîd, Muhammed Zâhid gibi kişilerin yetişmesine katkıda bulundu. 1948'de manda yönetimi sona erince İngiltere hesabına Filistin'de kaldı.

Hourani, 1950 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ne giderek Michigan Üniversitesi'nde Arapça okutmaya başladı ve daha sonra aynı üniversitede Yakınoğu araştırmaları doçenti oldu. 1952'de başladığı İslâm felsefesi dersleri Amerika'da bu alanda açılmış ilk programdı. Süveyş Kanalı'nın işgali sırasında Amerikan vatandaşı olarak Mısır'da kaldı ve Kahire Amerikan Üniversitesi'nde İbn Rüşd üzerine dört konferans verdi (1956-1957). 1960'ta Moskova'da, 1964'te Yeni Delhi'de düzenlenen milletlerarası şarkiyatçı kongrelerine katıldı. 1964'ten 1970'e kadar *Journal of the American Orien-*

tal Society adlı periyodüğün yayın kurulunda yer aldı. 1967'de Michigan Üniversitesi'nden ayrılarak Buffalo'daki State University of New York'ta çalışmaya başladı; ancak burada Yakınoğu araştırmalarına pek vakit ayıramadı ve 1983 yılına kadar Grek ahlâkı ve Ortaçağ felsefesi okuttu.

1970'te Muhsin Mehdî'nin başkanlığını yaptığı The Society for the Study of Islamic Philosophy and Science'in başkan yardımcılığını üstlenen Hourani, 1972-1977 yılları arasında bu derneğin yayınlarıyla ilgili çeşitli editörlük hizmetlerinde bulundu. 1978-1979 yıllarında American Oriental Society'nin başkanlığına getirildi. 1979'da Los Angeles'deki University of California'da, misafir profesör olarak felsefe okuttu. 1980 yılında, daha önce çalışmış olduğu State University of New York tarafından kendisine İslâm düşüncesi ve medeniyeti mümtaz profesörü pâyesi verildi; 1984'te onuruna *Islamic Theology and Philosophy: Studies in Honor of George F. Hourani* (Albany, New York) adlı eser yayımlandı. Hourani 19 Eylül 1984'te New York Williamsville'deki evinde öldü.

Hourani'nin klasik Batı edebiyatına yönelişle başlayan kültürel ilgileri daha sonra felsefe ve özellikle ahlâk disiplini üzerinde yoğunlaşmıştır. İslâm felsefesi ve kelâmına dair kitap ve makalelerinde felsefî ahlâk konularına ağırlık verdiği ve Mu'tezile kelâmcısı Kâdî Abdülcebbar'ın eserlerine de bu açıdan yaklaşarak onun ahlâk anlayışında İslâmî bir akılcılık tavrının temsil edildiğini vurgulamak istediği görülür. İbn Rüşd de Hourani'nin özel önem atfettiği diğer bir İslâm filozofudur. Onun *Faşlû'l-makâl* adlı eseri üzerine yaptığı çalışmalar İslâm dünyasında süregelen din-felsefe, akıl-nakil ilişkileri hakkındaki

George
Fadlo
Hourani